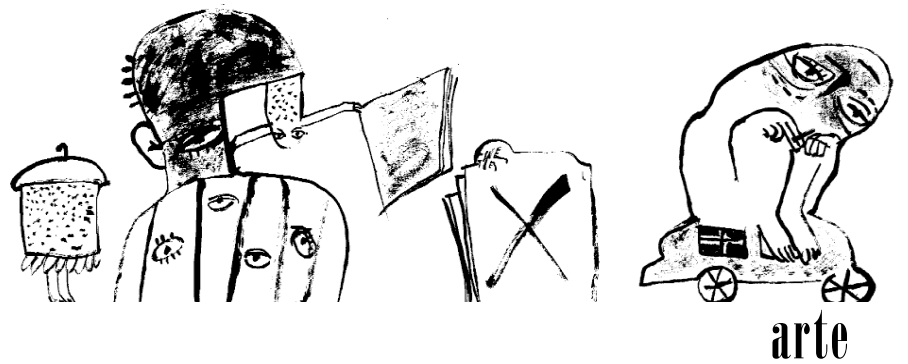

Un fel foarte serios de a face teatru, preocupat, fără fițe și demonstrații bombastice, fără ideea periculoasă că „acum sau niciodată”. Un tânăr regizor și câțiva actori adevărați.

arte

A străbate țara noastră-n lung și-n lat ține de sensul pur și nealterat al cuvântului „aventură”. Ore și ore ca să ajungi de ici, colo, în fond, pentru că distanțele nu depășesc cinci sute și ceva de kilometri.

Neavînd autostrăzi, neavînd drumuri și poduri, neavînd bun simț și respect, calcule nu se pot face. Nu poți conta în nici un fel pe timpul tău. Ceilalți își bat joc de el, de tine, de bani, de orice drept pe care s-ar cuveni să-l ai ca cetățean. E caraghios de-a dreptul să îndrăznești să-ți faci un program. Nu ai nici cea mai mică șansă să-l respecti. Acum cincisprezece ani făceam o oră jumătate, cînd mă leneveam la volan, pînă la Sinaia ca să asist la activitățile Academiiilor de Teatru din lume. Acum... imprevizibilul absolut. Acum cincisprezece ani, cînd mergeam spre Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, nu-mi lua mai mult de cinci ore ca să ajung. Astă primăvară am făcut opt. Cu un șofer profesionist. Tot astă primăvară am plecat spre Odorheiu Secuiesc ca să văd la Teatrul „Tomcsa Sándor” un spectacol selecționat pentru Festivalul Comediei, este vorba despre „Și cu violoncelul ce facem?” al lui Matei Vișniec, pus în scenă de Zakarias Zalan, un foarte tânăr absolvent de Regie la București. Am ales trenul. Greșit!... Am cumpărat bilet la tren intercity, clasa întâi, pe ruta București-Sighișoara, ca să stau în tihnă la taclale cu Sanda Manu, pe care nu o văzusem de mult. Nimeni, dar absolut nimeni din funcționarele de la ghișeu nu mi-a dat o informație minimă și necesară că trenul are ore întîrziiere din pricina unor lucrări care nu se mai termină. Nicăieri nu exista un afiș explicativ. De unde să înțeleg, oare, că linia este în construcție, că se reamenajează, reabilitează sau ce se întîmplă cu adevărat de drumul devine un coșmar? Dacă trenul intercity merge ca o mocăniță, de ce nu plătim tariful corespunzător mocăniței, cu diferența de clasă bun înțeles? De ce îmi ia statul din buzunar bani pe care nu îi merită? Și asta nu de azi, de ieri, înțeleg că povestea are vechime. Cine îi dă acest drept? Este un abuz! De ce nu se dă un comunicat de presă, care să fie afișat și în preajma ghișeelelor, în care Ministerul Transporturilor să ne explice că sînt lucrări, că există, de aceea, un regretabil disconfort, că se întîrzie cu orele, că se pierd legăturile pentru alte rute, că se duce naibii orice program dacă nu știi și alegi un tren conținînd pe orarul cunoscut? Este o comunicare normală, civilizată, care nu aduce prejudicii nimănui. Ba dimpotrivă. Nu este nici o rușine să spui adevărul. Mă întreb cum se pedepsește furtul pe care statul îl practică cu nerușinare asupra milioane și milioane de

■ cronică dramatică de marina constantinescu

Apropo de violoncel

cetățeni, de ani de zile? Acest dispreț profund azvîrlit peste obrazul meu, ca și obrăznicia de a-mi vîrî mîna în buzunar ca să-mi ia bani pentru un alt serviciu decît acela de care beneficiaz în mod real, mă lasă mută. Cum să mă apăr? În călătoria despre care pomeneam, amintirile ne-au fost salvarea. De la Sighișoara am mai făcut o oră, gonind prin niște gropi de neimaginat, ca să ajungem cu jumătate de oră înainte de începerea spectacolului. Un drum de peste ore... pînă la Odorheiu Secuiesc, o localitate din țara mea. În atîtea ore poți să ajungi la New York de la Paris, de pildă. Halucinant... Mă uitam cu Sanda Manu pe geam, dezorientate complet, și, fără să schimbăm vreo vorbă, pricepeam de ce durează atît. Nu am văzut decît trei muncitori, în plină zi. Doi dormeau buștean, al treilea, scria mesaje pe telefonul mobil. Mișto țară! Același peisaj și pe drumul spre mare. Tot de cîtiva ani.

După opt ore de drum, oboseala a fost risipită de o atmosferă normală, pașnică. Echipa de directori, actorii trupei ne-au impresionat. Un mic orașel cu preocupări de oraș universitar. Aceași miză în pregătirea programului unei stagiuni, multă seriozitate și, mai ales, responsabilitate. Schema de funcționare a teatrului este extrem de mică. Nu se vaită nimeni, toată lumea face de toate, ca într-un mic teatru privat. În hol, în spațiul ce precede sala propriuzisă, era o expoziție de obiecte lucrate manual de actori și de alți angajați din teatru. Lucruri frumoase, utile, cu mult bun-gust. M-a impresionat ritmul, mai ales, în care oamenii își trăiau, lucrau, vorbeau despre teatru, despre

turnee, despre festivaluri, despre artiști care îi interesează, despre regizorii care au trecut pe acolo, despre proiecte fel de fel, despre finanțări. Aveau și mult haz în ce povesteau și asta îi ajuta, puțin, să treacă peste aberațiile financiare, peste obstacole. Intervalul, scurt, în care am stat puțin, a fost ca un tampon între realitatea plină de devieri și de absurd din care sosisem și ficțiunea spectacolului ce urma. Un interval-tampon în care și ritmul meu s-a modificat, în care mi-am amintit de ce am venit, în care stomacul s-a așezat la locul lui, și mintea, la fel. În care am simțit bucuria celorlalți că sîntem împreună, că putem să vorbim normal și că fiecare contează pentru celălalt.

Asta se transmite și pe scenă. Varianta aceasta a piesei lui Matei Vișniec „Și cu violoncelul ce facem?” este una dintre cele mai profunde și emoționante pe care le-am văzut, cu o interpretare desăvîrșită, un joc pe muchie de cuțit, cu o tensiune remarcabil controlată pe toată durata spectacolului, cu un simț al absurdului care se topește în cuvînt, în schimbul de priviri, în gesturile care se repetă, în tăceri, un absurd susținut de muzica violoncelului, muzică interpretată *live*, ca un suspin al tuturor celor înțelese și de neînțelese. Un spectacol care i se alătură, acum, acelaia al lui Petru Vutcărău, de la Oradea,

pus în scenă acum ceva vreme, o citire cu totul specială a textului. Poate mai dramatic decît acesta, despre care povestesc acum. Tânărul regizor Zakarias Zalan a pus mai multă carne felliniană personajelor, a îmblînzit cumva absurdul și a accentuat un umor aparte pe care Vișniec îl are aici. Mi s-a părut o abordare foarte matură atît a textului, cît și a fiecărei componente de spectacol. Un fel foarte serios de a face teatru, preocupat, fără fițe și demonstrații bombastice, fără ideea periculoasă că „acum sau niciodată”. Un tânăr regizor și câțiva actori adevărați. Anna Jankovics este o actriță carnală, debordantă, plină de tehnică dar și de un farmec învăluitor, pe care personajul său, „Doamna cu voal”, îl lasă să se reverse spre publicul admirativ. Stăpîină pe mijloace, pe hazul personajului și al său personal, Anna Jankovics, invitată de la Budapesta în această distribuție, interpretează un rol cu tușă felliniană, un rol greu, rotund, bine structurat și dirijat de regizor, un rol în care se concentrează povestea neputinței, a agitației din noi, a gesturilor pripite, a pașilor mulți și inutili. Ca în lumea de dincolo de teatru. Doi bărbați și o femeie poposesc într-o sală de așteptare. Încearcă ceva vreme să-l oprească pe violoncelist să cînte. Nu-și găsesc locul, sînt iritați și pun la cale tot felul de soluții ca să înceteze muzica violoncelului. Dar violoncelistului nu-i pasă. Nu-i vede, nu-i aude, nici nu știm dacă el este acolo, în carne și oase, dacă este un vis, un coșmar, o iluzie. Muzica, însă, răsună fără oprire, dramatică, gravă. Enervantă pentru Domnul cu ziar – Szucs-Olcsvary Gelbert, un excelent actor tânăr, cu foarte multe resurse, pentru Doamna cu voal și pentru Bătrînul cu baston – Posta Ervin, un actor cu experiență, echilibrat, bine așezat în această distribuție. Ce-i scoate cu adevărat din minți? Liber la imaginație. Ambiguitatea textului este cumva diluată de regizor și completată cu mult, mult umor. Fiecare gest, fiecare pas, complicitățile actorilor sînt însoțite de mici *gag*-uri, de trucuri din filmele mute, ipostaze din personajul colectiv din filmele lui Fellini. Fețe și mirări nenumărate pe chipurile actorilor care joacă cu multă bucurie la cîtiva metri de noi. Mă gîndeam cît poate să reziste prospețimea lor, tenacitatea de a face lucruri atît de serios, de asumat, cu atîta devoțiune într-un loc aflat departe de lumea zgomotoasă, dar departe și de pulsionile teatrului. ■

Teatrul „Tomcsa Sandor” Odorheiu Secuiesc: „Și cu violoncelul ce facem?” de Matei Vișniec

Regia: Zakarias Zalan. Scenografia: Csiki Csaba. Distribuția: Jankovics Anna, Szucs-Olcsvary Gelbert, Hadnagy Laszlo, Posta Ervin.